

- NA VEIQARAVI VAKAVANUA (vakacabo & ciqociqo)

Na veiqaravi vakavanua e ulu ni noda veivakaturagataki na itaukei. E yavutaki ena veivakarokorokotaki, na veivakaliuci, na veivakaturagataki, na veidokai, na vakanomodi kei na ivalavala e kilai tani kina na noda vanua.

Na veiqaravi vakavanua e dodonu me dau rokovi ka dokai. Qo na noda So-Kalou na itaukei. E matanataki eke na ivakarau dina ni noda qarava na noda Kalou eda vakabauta. Na vakacacabo oya na nomu masu ni o kerea e dua na ka e sega ni tiko vei iko na kena lewa se na kaukauwa mo rawata kina. E tu na kena ivakarau. E rawa ni da yavutaki keda vakavinaka sara ga ena veika e dusia tu na iVola Tabu (Maciu 6: 5 – 13; - Na ivakarau ni Masu). Ni o sa rawa ga ni masu, e sa rawa tale ga ni o vakacacabo se o ciqociqo. Me vaka ga na kena dau vakabibitaki na vakanomodi kei na kena vakatabui na veicuruyaki se veitosoyaki ena gauna ni masu, e vakakina ena gauna ni veiqaravi vakavanua. E dodonu me rokovi ka maroro.

E vola ko Sekove Bigitibau ena ivola ni “Veiqaravi Vakavanua” kei na “Tubetube”, e toqa kina ni vosa qo na veiqaravi vakavanua e ologi kina e vica na itavi se ivakarau ni noda veivakaturagataki ka matanataki ena vakacacabo se tubetube, na ciqociqo, na meketaki ni yaqona, na meke, na cola iwau, na ulivi ni vosa vakaturaga &s. Ena ivola dusidusi ni vakasokomuni tukutuku mai na Tabana ni Vosa kei na iTovo Vakaviti ena Tabacakacaka iTaukei, e tuvai kina na ituvatuva ni veiqaravi vakavanua ka kilai tani kina na noda Viti. Qo me tekivu ena:

1. iLuva ni Tawake
2. Cavuikelekele
3. Vakasobu
4. Qalowaqa
5. Qaloqalovi
6. iVakamamaca
7. Sevusevu
8. Yaqona Vakaturaga
9. iWase ni Yaqona Vakaturaga
10. Vosa Vakaturaga

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

11. Ulivi ni Vosa Vakaturaga
12. Veivakamarautaki
13. Tatau
14. Vakatale/Bili ni Mua

Ena ituvatuva sa koto qori e cake, e vakatakila na ivakarau ni veiqaravi e dau vakayacori ia e tiko ga na kena eda dui vakayagataka ena noda vanua. E duidui na vanua, e duidui vata kaya na ivakarau ni veiqaravi. Na tikina qo e sega ni rawa ni cakitaka ka sega ni rawa ni dua tale ena veisautaka vei iko. O na taura tiko ga na kena ivakarau mai na nomu vanua.

Ni da tubetube, e dodonu me da na dau tekiduru. Na tekiduru e vakatakila na noda vakamalumulumutaki keda ena matai koya eda veiqaravi kina. Ena dau rogoci ga na vosa ni noda vakalailaitaki keda, ka da vakalevulevuya tiko ga na vanua eda veiqaravi tiko kina. Veitalia sara na levu, na cere kei na bini ni iyau kei na magiti eda vakacabora tiko, ena dau lailai tiko ga ni da vakacabora tiko yani.

E sega soti ni bibi na noda sãuna na iyau e cabo se ciqomi ena veivosa makawa, vosa matua, ivosavosa vakaviti se mani tiki ni iVola Tabu, e bibi tiko ga na kena muri na ituvatuva ka vakabibi me kua ni yali na inaki ni iyau.

E dua tale ga na tikina bibi oya na noda dau digitaka vakavinaka na vosa me dau vakayagataka se tau ena gauna ni veiqaravi. E tiko ga na vosa matua e dau rogoci me salavata tiko ga na inaki ni iyau e cabo.

Qo e vica na kena ivakaraitaki.

1. **Vakamau:**

- ...sosovi lago tiko na matanivale...
- ...ulumatua tagane tiko mada ga...
- ...tubu na kawa me levu... &s

2. **Somate**

- ...tubua tu na sala ki na ibulubulu...
- ...nadaku na wekada ena dodonu kei na savasava... &s

3. **Sevu**

- ...matua tu na kau salusalu ni vanua...
- ...cabe tu na ika mai takali...
- ...tara bewa tu na magiti ni vanua... &s

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Sa ka bibi me da dau qarauna vakavinaka na vosa eda vakayagataka ena gauna ni veiqaravi baleta na veivosa kece eda vakayagataka e rawa ni tara cake ka talaraka tale ga na veiqaravi vakavanua e vakayacori tiko.

Sa koto erā na ivakaraitaki ni veiqaravi ena kena ivalavala vāSawaieke ena yanuyanu ko Gau mai na Yatu Lomaiviti.

KUBUNA 1

(ivakaraitaki mai Vuisiga, Naitasiri – Vakarautaka o Ulaiasi Motonikumi, TVTV)

- I. icavuti ni vanua
- II. Yaca buli

mv. Burebasaga vua na Marama na Rokotui Dreketi

Tuvatuva levu ni vakacacabo

Qo na ituvatuva matailelevu ni vakacacabo;yaqona,kamunaga.

- I. icavuti kei koya e cabo tiko vua
- II. inaki/Lewena
- III. icavuti kei koya e vakacacabo tiko
- IV. itinitini

Ni sa na toso tiko na nomu matua ena vakacacabo o sa na qai

vakasaluwakitaka na nomu vosa ni vakacacabo vakabibi ena inaki/lewena.

VAKACABORI NI ISEVUSEVU

Do tiko na gonevakaturaga se vakaraitaki ra ya dua na yaqona qa ra tiko.

U se vakavuravura tiko ra au vura (vakaoboobo)

A vakarautaki me ka ni vuli baleti ira na turaga vakaillesilesi ena Tabacakacaka iTaukei kei na Matabose ni Veika Vakaitaukei, Burenisa, MTA Janueri 2019.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Vakaturaga saka vana vanua vanua e Burelevu vua na Vunivalu, kena vimatabure vakatini niu cokoti vata saka tiko kana galo nikua.

Niu rai saka tiko yaco saka tiko mai e dua na iyaliyali malumalumu vana nomudrau delanivanua vakaturaga. Dua na yaqona lailai sara u mai vakaraitake tiko e matamudrau. A nitou isevusevu saka tiko. Na kena dokai, vakaturagataki saka tiko na nomudou itikotiko vakaturaga, butuki mai na kena soso mai kalawaci na kena ilagotabu mi koya saka tiko qoi na nitou isevusevu. Sevusevu tiko mai vana matanitu vua na kena iliuliu e nodra vanua e Natena vua na Rokotui Kiuva, nodra isevusevu saka na suwai ni viqaravi ra tiko e dakuqu, e Kubuna vua na Tui Kaba na Vunivalu, Valelevu e Burebasaga vi ira saka na Gonemarama bale na Rokotui Dreketi, Turaga na Vunivalu, matanitu qaqa, viwekani na Tovata. Lailai na yaqona na isevusevu ni vanua, nuitaki ni na vosamolitaki tiko me kalougata tiko kea na iyaliyali e yaco tiko mai nikua.

Mai watuwatu tiko na laqa ni yaqona na isevusevu u vakacabere me cabe vakaturaga e Burelevu vua na Vunivalu ena kena loma ni matanitu.

Au vura saka (vakaoboobo).

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

TARAI NI ISEVUSEVU

Tarai tiko na vuniyaqona, na isevusevu vakaturaga. Isevusevu ni vanua, isevusevu ni vidokai. Do mai vakaraitaki kemudou tiko kea vana vanua o Burelevu kana galo nikua. Vinaka vakalevu na vivakamenemenei vakaturaga.

(Vakaoboobo) Ia na yaqona dina e caka caka vakaturaga tiko mai vana matanitu vua na kena iliuliu vana vanua e Natena vua na Rokotui Kiuva, Kubuna vua na Tui Kaba na Vunivalu, Valelevu e Burebasaga vi ira saka na Gonemarama bale na Rokotui Dreketi, Turaga na Vunivalu, matanitu qaqa, viwekani na Tovata niu tiko saka kea na vakaillesilesi. Ma ciqome na Vunivalu na nomudou yaqona, na isevusevu. Ma dola vi kemudou na delanivanua, ma ciqome na vanua na nomudou mai tiko. Kua ni do vakavulagitaki kemudou, nomudou koro qoi.

Lave tiko na yaqona vua na itaukei ni bula me sole mai na kena vivakalougatataki. Do kalougata tiko na vakaillesilesi, kalougata tiko na Vunivalu, kalougata tiko noda matanitu, niu kalougata tiko na vakaillesilesi, mai rawati naka tiko na inaki ni nomudou bau mai, ra vuli tiko vakalevu na luveda mera vakaroga noda vanua, donu tiko na sala ni yaqona vana vanua.

Mana, ei dina. Au vura. A mudo mudo mudo. A mudo mudo mudo. A mudo.

Do mai cakacaka na gonevakaturaga mai drau saka na vunitubu e levu.

Au vura saka.

KUBUNA 2

(SAWAIEKE, GAU, Vakarautaka o Tevita Kalou, TVTV)

E dau bibi tale ga na noda kila vakavinaka na icavuti ni vanua eda veiqaravi vata kaya. E so vei keda e dau vakawalena na bibi ni icavuti e tu ena noda veidelaniyavu. E sega ni dau buli vakaveitalia na icavuti ka sega tale ga ni dodonu me dau vakawaleni. Na icavuti e ologi vata kina na nomu yavutu kei na itaukei ni yavu, oya o iko mevaka ni o taukena na yavu. Ena nona italanoa vei au na turaga na Tui Natokalau sa bale, o Kaminieli Veitarogivanua mai Natokalau, Cicia mai na Yatu Lau, e tukuna kina vei au e dua na itukutuku levu ni noda yavutu e sega ni se lala ka se tawa vinaka tu vei ira na tubuda kei ira na wekada era sa liu oti vei keda. Qo e vakadinadinataki ena nodra a sikova mai na lomanikoro ena gauna ni vakasokomuni tukutuku a vakayacori ena 2015 mai Cicia me ra mai vakatakila na veitukutuku ka dodonu me katoni ka maroro me baleti ira na kawa kei Natokalau ena veisiga nimataka. Eda na rawa ni dau vakila ni curumi keda e dua na yalo rarawa se yalo lailai ni sega ni dau cavuti vakadodonu na keda icavuti se sega ni cavuti mai, dina ga ni a dodonu me rogoci mai ena gauna ni veiqaravi. Qo na ivakadinadina bula ni da sega ni tu ga vakai keda ia eda sema sara tiko ga vakavinaka ki na noda yavutu.

VANUA KO SAWAIEKE, GAU

[Koro ko: Sawaike, Somosomo, Nawaikama, Nukuloa, Levuka, Lovu, Vadravadra, Yadua]

Oqo e dua ga na ivakaraitaki ni kena qaravi e dua na vakacacabo. Ni bera ni da goleva yani, ena rairai yaga me da na kila tiko ni kena vakayagataki na yaqona se kamunaga (tabua) e sega ni veisautaka na ituvatua ni kena dau vakayacori e dua na veiqaravi vakavanua. E rawa ni veisau na iwalewale ni kena ciqomi se na vosa e vakayagataki, ia na kena ituvatua ena sega ni rawa ni veisau.

A vakarautaki me ka ni vuli baleti ira na turaga vakaillesilesi ena Tabacakacaka iTaukei kei na Matabose ni Veika Vakaitaukei, Burenisa, MTA Janueri 2019.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

1. Duidui/Tautauvata Ena Cabori Ni Tabua Kei Na Yaqona.

Tuvatuva	Tabua	Yaqona
iKau	1. Tama: A...oi...oi!! (vāSawaieke) 2. Cavuti ni vanua e cabo tiko kina na iyau 3. Cavuti ni vanua e cabo tiko yani kina na iyau	1. Keitou sa cakacaka mada yani! 2. Cavuti ni vanua e cabo tiko kina na iyau 3. Cavuti ni vanua e cabo tiko yani kina na iyau
Lewena	4. Inaki ni iyau 5. Kerei taumada na veivosoti de na mani basika na baleca/ malumalumu	4. Inaki ni iyau 5. Kerei taumada na veivosoti de na mani basika na baleca/ malumalumu
Tinitini	6. Cavuti tale na vanua e cabo tiko yani kina na iyau 7. Cavuti ni vanua e cabo tiko kina na iyau 8. Soraki: Ena kena itinitini mai nomu vanua.	6. Cavuti tale na vanua e cabo tiko yani kina na iyau 7. Cavuti ni vanua e cabo tiko kina na iyau 8. Soraki: Ena kena itinitini mai nomu vanua.

Eda na raica mada yani qo e dua na kena ivakaraitaki ka volai ena vosa vaGau. Nanuma e sega ni bibi na iwalewale se na vosa e vakayagataki, e bibi ga mo taura dei na kena ituvatuva.

Me da raica sara mada yani

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Keitou gone kece ni Sawaieke mai Gau. Na nodra vanua na Taukei Nadawa, na Turaga na Takala-i-Gau.

Keitou a kauti ira na gonevuli ni Sawaieke District School. Era gole mai ena nodra mai sarasara (tour) ina koro turaga makawa kei Viti, mai Levuka. Keimami a lai cili tiko ga i Levuka Vakaviti. Qo na nodra vanua na Taukei Nabukebuke, na Turaga na Tui Levuka.

Keitou : Keitou kerekere me keitou sa bau cakacaka mada yani.

Levuka : Sa vinaka saka!

Keitou :(vakacobocobo ga, tekiduru, tekivu sara na vakacacabo)

L1 Sa vakaturaga saka i Nabukebuke, na nodra itikotiko na turaga na Tui Levuka. Sa vakaturaga saka tale ga kina lotu, na ilesilesi ni Bose ko Viti, na iLiuliu ni wasewase ko Lomaiviti.

L2 Dua saka na taba ni kasa malumalumu sa koto e matamudou na turaga, a isevusevu ni vanua. Na yaqona sa cabe tiko mai Nadawa, na nodra itikotiko na Turaga na Takala-i-Gau. A nodra yaqona saka tale tiko ga na turaga kei na marama qasenivuli ka ra sa vakacaudre rarama saka tiko ena nomudrau itikotiko mai Nadawa ena nodra mai susugi ka tuberi voli na katikati ni vanua.

Sa somidi na ka sa mai vakaraitaki voli ena mataka nikua, sa nuitaka ni na ciqomi saka tiko ena bula kei na moli me rawa ni na maroroi tiko ga kina na nodatou veiwekani.

L3 Me vaka sa macala saka tiko ena nodra na mai sarasara macawa dua saka tiko na gonevuli ena loma ni koro turaga makawa kei Viti ka dau rogo tu kina ko Levuka, a yaqona saka tale ga qo, sa kerei saka tiko kina nomuni vanua, kerei ni yalomuni vinaka ena nodra na ciqomi ka vosoti saka tiko na katikati ni vanua ko Nadawa de ra na mani karamaca beka ka ra na gadreva me ra somi, se ra walokai beka, ra gadreva me ra covuta yavica na tiki ni tavioka, a yaqona saka qo sa kena ikerei ina nomuni itikotiko vakaturaga me ra qai bau kauwaitaki kina ka ra nanumi tale ga. Sala muria saka tu na kerekere ni vanua me ra na qai vosoti tiko na katikati ke na mani basika tiko na malewa se ra mauweta tiko na lomanikoro kei na so na ivalavala ka sega ni maroroi kina na itikotiko vakaturaga.

T1 A vosa so ni cava au mai kaya, a balabalavu saka tiko na vosa ni yaqona, a isevusevu mai Nadawa na nodra itikotiko na turaga na Takala-i-Gau,

T2 Au sa vakacabera me rai donu ki na vanua au sa kacivaka taumada kei na kena italatala.

Levuka: Eee!!

Sawaieke: (Koya ga e vakacacabo me na qai vuki vei ira na nona lewe ni lakolako, me qai kaya ena vakacobocobo) Au vura saka!

(Lewe ni ilakolako) Io!

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

2. Duidui/Tautauvata Ena Ciqomi Ni Tabua Kei Na Yaqona.

Tuvatuva	Tabua	Yaqona
iKau	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ena ciqoma na Turaga 2. Vosa vakalougatataka 3. Mana!, (Turaga) 4. Eee...i...Dina! (Lewenivanua) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ena ciqoma ko Matanivanua 2. Cavuta na icavuti ni vanua e cabo mai kina 3. Cavuta na icavuti ni vanua e cabori kina
Lewena	<ol style="list-style-type: none"> 1. Luva na wa ni kamunaga 2. Cavuta na icavuti ni vanua e cabori kina 3. cavuta na icavuti ni vanua e cabo mai kina 4. Vakavinavinakataka na yavu/ inaki ni kamunaga 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vakavinavinakataka na inaki ni yaqona 2. Solia na veivagalalataki ena inaki.
Tinitini	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaqara ilagi na iyau 2. Tokaruataka na vosa ni veivakalougatataki 3. Mana! (Koya e kaciva) 4. Ee...i...Dina! (Lewenivanua) 5. Vatonaki: Sa taba saka mai, A Kamunaga saka e levu ka liu, ka liu, ka liu...(koya e kaciva) 6. E...Duo...Duosa... ..Amuduo! (Cobo)...Muduo! (Cobo), Amuduo, (Cobo)... Muduo (Cobo)...Vinaka Saka! (Era na cavuta vata na lewenivanua kei koya e kaciva tiko na iyau) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaqara ilagi na yaqona 2. Vosa vakalougatataka na yaqona 3. Mana (Koya e ciqoma) 4. Ee...i...Dina! Amuduo! (Cobo)...Muduo! (Cobo), Amuduo, (Cobo)... Muduo (Cobo)...Vinaka Saka! (Era na cavuta vata na lewenivanua kei koya e kaciva tiko na iyau)

Mo Ni Kila: Ena ituvatuva e toqai koto ena teveli ecake, e dusimaka na ITINITINI vāSawaieke kei na ivakarau ni cobo.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

E duidui na ivakarau ni kena ciqomi na iyau ena dua na gauna ni veiqaravi. Ena kamunaga mada, ena so na vanua era dau ciqoma rawa na Turaga ni bera ni qai mai kaciva na Matanivanua. Na ivakarau ni ciqociqo qo e laurai vakalevu ena vanua vāKubuna, so na vanua e Burebasaga ka so tale ga na vanua ena matanitu na Tovata.

Ia, eso era sa dau ciqoma ga vakadua na matanivanua ka sa kaciva tale ga. Ena so na tiki Cakaudrove mv Wailevu ka vakakina mai Macuata kei Bua, era na qai dau vakarogotaka tale na iyau ni sa ciqomi oti vua na Turaga kei ira na veimatabure vakaturaga era tiko ena gauna ni veiqaravi.

Ena Mua-i-ra (Qo e wili kina ko Serua, Nadroga/ Navosa kei Ba), era dau ciqoma ga na Matanivanua na iyau kece e cabo yani vua na turaga se tabua se yaqona.

E Kadavu, e dau ciqoma ga na Turaga na iyau (Tabua) ni bera ni qai sovaka o Matanivanua. E sega tale ni kaciva na iyau ia sa na sovaka ga.

E Lomaiviti, e duidui tale tu ga na ivakarau ni veiqaravi ena vakacacabo kei na ciqociqo. Ena yanuyanu mada ko Gau, e duatani na ivakarau ni veiqaravi vāVanuaso mai na kena e vakayacori ena vanua o Navukailagi kei Sawaieke.

Ena teveli ecake, e koto kina na ivakarau ni veiqaravi vāSawaieke ena ciqomi ni iyau. Sa koto qo erā e dua na ivakaraitaki ni kena dau ciqomi na yaqona vāSawaieke.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Sawaieke (Ena ciqoma na Matanivanua)

Sa tarai ka ciqomi saka tiko na yaqona. Yaqona na isevusevu sa cabe saka tiko mai Nabukebuke na nodra itikotiko na Turaga na Tui Levuka Sa vakacaberi saka tiko na yaqona i Nadawa, na nodra itikotiko na Turaga na Taka-i-Gau.

Sa vakavinavinakataki sara vakalevu na itovo ni veivakamenemenei kei na veivakaturagataki ka mai vakadinadinataki tiko kina na kena mai kati tiko na isevusevu ena mataka nikua.

Ra sa mai ciqoma tiko na Turaga na Takala-i-Gau ena moli kei na dodonu.

Sa vaqarai tiko i lagi na yaqona Vua na Kalou Bula me sa sobu na nona veivakalougatataki. Donu vakavinaka tiko na sala ni yaqona. Ra tiko ena bula na noda katikati ka ra na mai sarasara voli ena nodatou dela ni vanua.. Ra bula tiko na Turaga na Turaga na Tui Levuka, ra bula tale tiko ga na turaga na Takala-i-Gau. Noda iyau tiko na veilomani ka boi yawa tiko mada ga na nodra salusalu na luveda ena vuravura ni vuli, Mana!... E Dina!, Amuduo!...(cobo), muduo! (cobo), Amuduo! (cobo), muduo (cobo) Vinaka saka!.

NB: Ni da siosiotaka, eda na mātau ia nida sa drovaka tiko, dua na siga ena qai toboki iko. Ena qai yati ga mai na colo. Vinaka Vakalevu.

BUREBASAGA 1

Toga Naqāvoka, Rewa (Vakarautaka o Anasa Tawake, TLAT)

Vakaturaga saka i.....(kena icavuti) vua na
..... (Turaga/iLiuliu ni Yavusa).

Na yaqona na i vakaturaga,

Cabo vakaturaga saka mai(kemu iCavuti) mai
vua na(nomu turaga)

Balabalavu saka na vosa ni yaqona na i vakaturaga,
cabe vakaturaga saka i(kena icavuti) vua na
.....(nona Turaga/Liuliu ni yavusa)

Sosoraki yatu.....

CIQOMI NI SEVUSEVU

Ciqomi

U ciqoma saka na isevusevu, sevusevu ni bula, sevusevu ni veivakaturagataki,
vaqarai i Lomalagi me sobu mai na veivakalougataki ni Kalou, dou kalougata
na wekaqu, tubu na lotu... mana eeeei dina.

Kacivi

Kacivi saka na yaqona, cabo vakaturaga saka mai.....(kena
icavuti) mai vua na.....(nona Turaga)

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Cabe tiko na vosa ni yaqona i.....(kemu icavuti) vua na
..... (nomu Turaga)

Vakacaberi na nomudrau yaqona i Lomalagi vua na kaloubula me sobu mai na
nona veivakalougata, dei vinaka na noda veiwekani, dua vata tiko ga na keda
ivau, qai tawasei keda ga o mate...mana eeeeeiiii...dina.

Taba saka mada....iiiiiiiiiiiiiiiiii.....yaqona sa e levu a liu, a liu, a liu....ei do, amudo
(vinaka saka)

BUREBASAGA 2

Sevusevu yale (Kadavu)

Ena rua me vakaitavi ena vacacabo, dua me tukutukutakina kena ikarua me qai
vacabora cake.

Tamata 1

Sa waitau jiko na ijikojiko vaturaga, sa kerei me bau varaitaki mada yani na
yaqona sa jiko i nomuru iserau.

Vaobobo...

Vaturaga jiko i na vanua, i Navibaiji nodra ijikojiko na Turaga na Tui Yale. Vaturaga
jiko i na lomanivibure vaTuraga muru sa mai duavata jiko.

Muru jiko na Turaga, cabe jiko mai dua na ilakolako mai na Tabacakacaka
iTaukei, na kena vimadataki mai na vanua o Natena nodra ijikojiko na Turaga
Rokotui Kiuva. I na loma ni kena valenivolavola ru sa dabe jiko na kena ivaesilesi.
Mai Kubuna; Turaga na Vunivalu na Tui Kaba, Burebasaga; na Marama Bale na
Rokotui Drekeji Turaga na Vunivalu, Matanitu veiwekani qaqa na Tovata.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Dua na waka vujivuji sa no I nomuru iserau na turaga, bau nanumi jiko me je nodru isevusevu i na jikojiko vaturaga. Sa kerei jiko me muru ciqoma i na yalo vaturaga ka muru solia jiko na vivagalalataki i na kena mai butuki jiko nomuru delanisoso na turaga.

Na isevusevu sa vacaberi jiko i na jikojiko vaTuraga. Muru yalo donu jiko na Turaga me sa bau salai cake yani.

Vaoboobo...

Tamata 2

Toka belubutabuta (Dabe vaTuraga) vaoboobo qai biliga cake yani na yaqona

Taucoko: eeeee.....

Tamata 2

Vuki lesu veiratou na lako vata yani, toka belubutabuta qai vaoboobo tale. (me varaitaki ni sa ciqomi kora na yaqona)

TOVATA 1

Wailevu Cakaudrove (Vakarautaka o Ilaitia Senikuraciri, TVTV)

III. Icavuti ni vanua

IV. Yaca buli

mv. Tovata na kena Buinimasi e Va

VOSA NI CIXACIXA [ISEVUSEVU]

ʔou xerexere me ʔou se bai caxacaxa wane.

(Vaoboobo)

ʔou iyaba vaxaca bexa

Sa vaxaʔuraga ʔixo ina vanua, ina loma ni vuvale vanua i Natena vei xea a ʔuraga Rokotui Kiuva, ina loma ni xena vuvale semaʔi vakadra, ka xiʔa coxoʔi me tuga ga a vuvale na ʔaranavi re koi. Sa vaxaʔuraga viro ga ina loma ni odra vuvale vanua a kasenivuli liu, dra sa vaxaʔawana voli a xaci ni maʔaniʔu o Viʔi ina xena liuʔaxi a xoronivuli cecere ina John Wesley College. Ina loma ni maʔaniʔu e ʔolu i Kubuna, na ʔuraga Bale a Vunivalu, a ʔui Xaba, Burebasaga, a marama Bale a Roxoʔui Drexeʔi, ʔuraga Vunivalu, ina oku maʔaniʔu veiwexani a Tovata.

Tuga a yakona lailai sa xoʔo e ʔawaca, sa lailai, sa maka ni veiganiʔi, sa maka ni rauʔa a yalomiau re ina omiau vaxatonua me miau mai tolava a valenivuli vou ni xoronivuli.

Koi a yakona a isevusevu, a ivaxaraiʔaxi ni yalodra a omiau lewe ni vuvale vaxacaxacaxa xei mami a lalai vuli ina xoronivuli koi e Raiwaqa. Sa nuiʔaxina a

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

omiau veicikomi, miau na cikoma a yakona ka vosa vaxalouga?axina a yalo yatutuga era sevu?i miau na ?aranavi nixua.

Sa vosa ni cava, au mai xaya, a vosa ni yakona, a isevusevu, sa vaxacaberi ina omiau itolotolo ?abu, i Natena a ?uraga Roko?ui Kiuva, a sosora ?u bexa.

Au vura bexa (vaoboobo).

SAOVI NI SEVUSEVU

#Saovi ?ixo a yakona, a isevusevu. Cikomi va?a xei na xena yalo re e sala va?a xo?o mai. Cabe? ixo ina oku itolotolo ?abu i Natena, a Rokotui Kiuva, cabe viro ga ina loma ni vuvale vanua dra muria mai a ilaxolaxo ni xena mai tola a omutou valenivuli. Masu?i a Xalou bula me sobu?a a xoronivuli a ona veivaxalouga?aaxi, dra vuli vaxare a lalai, vaxayaga?axi tonu ?ixo a valenivuli me ?ava?a a xena inaxi, dra xilaxa a lalai vuli xei John Wesley me bula xo Vi?i...

Mana...ei Dina, a muduo... [obo]

Muduo..... [obo]

Sa re, vinaxa

-----Vaoboobo o xea e cikoma a isevusevu-----

Varogo?axina a inaxi ni yakona vei ira a ona ilawalawa

Mutou rogorogo ?ixo a ?uraga, a yakona sa mai cikomi, a isevusevu, a ivaxarai?axi ni yalodra re a lalai vuli, kasenivuli xei na xena veiwexani. Xua ni tuga kai rogo cala, sa mai cikomi, sa vaxarogo?axina vei miau, sa xena irogo me ?autonu.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Obo...obo...

kalougata tiko na Vunivalu, kalougata tiko noda matanitu, niu kalougata tiko na vakaillesilesi, mai rawati naka tiko na inaki ni nomudou bau mai, ra vuli tiko vakalevu na luveda mera vakaroga noda vanua, donu tiko na sala ni yaqona vana vanua. Mana, ei dina. Au vura. A mudo mudo mudo. A mudo mudo mudo. A mudo. Do mai cakacaka na gonevakaturaga mai drau saka na vunitubu e levu. Au vura saka.

TOVATA 2

Totoya Lau (Vakarautaka o Ulaiasi Taoi, TVTV)

(Vanua e vakacabori kina na yaqona)

Vakaturaga saka tiko ina Vanua i_____ nodra lea jikojiko a _____.

(iNaki ni yaqona)

Dou na lea serauna mai a Turaga, dā yaqona lailai mai laveta jiko ena nomudou lea serau.

A yaqona a iseusevu vakaturaga.

(Vanua e cabe mai kina na yaqona)

Sa iseusevu jiko ga ni koronivuli na Jone Waisale, sa nodra lea sevusevu saka jiko na imadamada ni koronivuli, na vanua _____, sa nodra lea yaqona talega na liga ni veiqaravi kei a sausau vou era mai susugi jiko ena loma ni koronivuli, na vanua, Kubuna vua na Vunivalu na Tui Kaba, Burebasaga vua na marama bale Roko Tui Dreketi, Turaga na Vunivalu, Kei na matanitu veiwekani na Tovata.

(Lewe ni vakacacabo)

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Sa ka levu na vakamalo ena yalo ni veivakaturagatak ni rawa ni bau mai sikovi tu na koronivuli. Malo vaka levu na kena vosoji tu na sukuksura kei na balavu ni wakolo, katakata kei todra ni siga.

A yaqona e lailai, nuitaki nu na lea serauna jiko ena yalololoma mena maroroi jiko ga kina na jikojiko kei na veiwekani.

(iTinitini)

Sa balavu oqu yagaca a ivakaraitaki ni sevusevu, vakacaberi jiko ina vanua kei na kena imuri.

KAU AVURA!

Ciqomi ni isevusevu

(Tarai ni Yaqona)

Sa tarai

YAQONA VAKATURAGA! (vakaoboobo)

Sa mai tarai, ciqomi tiko na yaqona, na isevusevu.

(Vanua e cabe mai kina na yaqona)

iSevusevu sere vakaturaga mai na vanua _____.

(Vanua e vakacabori kina na yaqona)

Sa vakacaberi jiko na yaqona na ina vanua , i _____.

Cabe tale ga i Kubuna vua na Vunivalu na Tui kaba, Burebasaga vua na marama bale Roko Tui Dreketi, Na Vunivalu kei na matanitu veiwekani o Tovata.

Vakarautaka: Tabana ni Vosa & iTovo Vakaviti

Lewe ni vosa ni ciqociqo

Na yaqona vinaka, na yaqona ni veiwekani, na yaqona ni vanua.

Malo vakalevu na yalo ni veivakaturagataki, na veivakamenemenei vakavanua.

E talei ni mai serauni ni se dei vinaka tu na vanua, dei vata tu na kena itovo kei na kena ivalavala, dau nodra lea mauvu voli tu a ota matua.

Sa ciqomi na yaqona ena yalo e rokova kei na yalo e doka.

(Tinitini kei na vatonaki ni yaqona)

Sa vakacaberi jiko na yaqona I lagi me sobu mai na kena veivakalougatataki. Lea kalougata jiko na turaga. Lea kalougata jiko na sausau vou ni vanua, ra vuli vinaka jiko ka sobu jiko na yalomatua. Levu jiko na veigauna vinaka ena ijikojiko vakaturaga. Noda iyau jiko na veilomani, noda imadamada jiko o Karisito.

MANA EI DINA!

AMUDUO!

(cobo vakavitu)

DO!

(cobo vakatolu)

Vinaka.....